

Elżbieta Sztraj
(Warszawa)

STANISŁAW ORSINI-ROSENBERG
(1892–1970)
(120)

Stanisław Orsini-Rosenberg urodził się 11 kwietnia 1892 r. w Kamieńcu Podolskim w rodzinie inteligenckiej. Ojciec jego Józef był sędzią pokoju, matka Łucja z Brzeskich była nauczycielką muzyki.

W 1911 r. ukończył gimnazjum klasyczne w Kamieńcu Podolskim. W latach 1911–1915 studiował na uniwersytetach rosyjskich w Kijowie i Charkowie. Następnie w 1918 r. przeniósł się na Wydział Filozoficzny Uniwersytetu Jagiellońskiego w Krakowie, który ukończył w 1921 r. z tytułem inżyniera rolnictwa.

W 1924 r. uzyskał tytuł doktora filozofii na Uniwersytecie Poznańskim za pracę napisaną pod kierunkiem profesora Floriana Znanieckiego pt. *Rozwój i geneza folwarku pańszczyźnianego w dobrach katedry gnieźnieńskiej w XVI w.*, ogłoszoną drukiem w 1926 r. nakładem Poznańskiego Towarzystwa Przyjaciół Nauk.

W latach 1924–1927 był wykładowcą cywilnym ekonomii w Wyższej Szkole Wojennej w Warszawie na Wydziale Intendentury. W latach 1927–1936 pracował w Polskim Instytucie Badania Zagadnień Narodowościowych, jednocześnie od 1925 do 1927 r. sprawował funkcję sekretarza generalnego Instytutu Badania Gospodarczego Ziem Wschodnich. Od 1936 do 1938 r. był dyrektorem tego instytutu. W czasie okupacji niemieckiej nie prowadził żadnej działalności naukowej. Od 1944 r. był więziony w obozie koncentracyjnym w Oranienburgu pod Berlinem.

Po powrocie do kraju od 1946 do 1950 r. był profesorem socjologii w Wyższej Szkole Nauk Społecznych w Krakowie, wykładał również w Państwowej Szkole Dramatycznej w Krakowie.

W latach 1950–1959, to jest do emerytury, był wykładowcą języka rosyjskiego w Akademii Górniczo-Hutniczej w Krakowie, od 1956 r. był kierownikiem zespołu lektorów rusycystów tej uczelni. Jednocześnie w latach 1950–1957 był przewodniczącym Koła Lektorów Języka Rosyjskiego Szkół Wyższych miasta Krakowa przy Towarzystwie Przyjaźni Polsko-Radzieckiej. Przez dwa lata (1952–1954) pracował w charakterze czynnego członka Komisji Programowej Ministerstwa Szkół Wyższych dla praktycznej nauki języka rosyjskiego w szkołach wyższych. W 1959 r. przeszedł na emeryturę.

Był członkiem Komisji Socjologicznej PAU, a od 1959 r. został powołany na członka Komisji Socjologicznej PAN Oddział w Krakowie. Był członkiem Międzynarodowego Stowarzyszenia Badań nad Masową Informacją przy UNESCO oraz członkiem ZBOWiD.

Zmarł 21 sierpnia 1970 r.

Materiały Stanisława Orsiniego-Rosenberga zostały zakupione przez Archiwum PAN od jego żony Emilii w dwóch częściach: w 1973 i 1975 roku. W sumie materiały te obejmują ok. 0,30 m.b.

Materiały S. Orsiniego-Rosenberga zostały uporządkowane i zinwentaryzowane w 1986 r. przez słuchaczy Policealnego Studium Informacji, Archiwistyki, Księgarstwa pod kierunkiem mgr Elżbiety Sztraj. W wyniku prac porządkowych utworzono 7 jednostek, które podzielono na 6 podstawowych grup.

W grupie I, obejmującej materiały twórczości naukowej, wprowadzono podział na podgrupy rzeczowe: prace i materiały warsztatowe, wewnątrz zastosowano porządek tematyczno-chronologiczny. W podgrupie A, prac naukowych, wydzielono części tematyczne, tj. prace dotyczące teorii socjologii, socjologii prasy, badań socjologicznych nad Ewangelią,

badan nad pozycją kobiety rosyjskiej. W podgrupie B, materiałów warsztatowych, znajduje się wykaz literatury do prac pt. *Zarys socjologii prasy*.

Na materiały grupy II, działalności naukowej, składa się jedna jednostka, zawierająca korespondencję z Albertinum Księgarni św. Wojciecha w Poznaniu, Internationale Association for Mass Communication Research, Polskim Instytutem Prasoznawczym, Stowarzyszeniem Dziennikarzy Polskich.

Materiały biograficzne zawarte w grupie III to: życiorys, powołanie na członka Komisji Socjologicznej PAN, zaświadczenia, bibliografia prac.

Szczupłą korespondencję zawiera grupa IV, na którą składa się jedna jednostka obejmująca listy do twórcy spuścizny.

Grupę V stanowią materiały o twórcy zespołu. W jej skład wchodzi dwie jednostki. W jednej zgrupowano oceny prac S. Orsiniego-Rosenberga, w drugiej korespondencję jego żony Emilii Orsini-Rosenbergowej w sprawie wydania pracy pt. *Wartość poznawcza Ewangelii w zakresie zjawisk społecznych*.

Materiały Stanisława Orsiniego-Rosenberga otrzymały w Archiwum PAN sygnaturę 120, liczą 17 jednostek, w bazie szukajwarchiwach ma nr 580.

Źródła

1. *Materiały Stanisława Orsiniego-Rosenberga*, Archiwum PAN, sygn. 120, j.a. 13–14
2. *Minerwa Polska*, APAN, sygn. I-8

PRZEGLĄD ZAWARTOŚCI INWENTARZA

I. Materiały twórczości naukowej	1–11
A. Prace	1–10
B. Materiały warsztatowe	11
II. Materiały działalności naukowej	12
III. Materiały biograficzne	13
IV. Korespondencja	14
V. Materiały o twórcy zespołu	15–16
VI. Załączniki	17

I. MATERIAŁY TWÓRCZOŚCI NAUKOWEJ

A. Prace

1. *Zarys teorii grupy społecznej*
1946, masz., sz., k. 69
2. *Zarys historii doktryn i myśli socjologicznej*
1959, masz., sz., s. 205
3. *Zarys socjologii prasy*
Tom I
1947–1948, masz., sz., s. 421
4. Jw.
Tom II
1947–1948, masz., l., s. 387
5. *Metodologia badań nad czytelnictwem prasy*
1961, masz., l., k. 101

6. *Wartości poznawcze Ewangelii*
B.d., masz., sz., k. 254
7. *Jw.*
B.d., sz., k. 254
8. *En quoi les Évangiles sont méconnus*
B.d., masz., j. franc., sz., k. 141
9. *Obraz ruszkiej żeńszczyzny*
1955, masz., j. ros., sz., k. 27
10. *Kobieta rosyjska w okresie wojny domowej*
1955, masz., sz., s. 168

B. Materiały warsztatowe

11. *Zarys socjologii pracy*
Wykaz literatury
1947–1948, rkp., l., k. 15

II. MATERIAŁY DZIAŁALNOŚCI NAUKOWEJ

12. Albertinum Księgarni św. Wojciecha w Poznaniu
Internationale Association for Mass Communication Research
Polski Instytut Prasoznawczy
Stowarzyszenie Dziennikarzy Polskich
Korespondencja
1947–1960, masz., l., k. 20

III. MATERIAŁY BIOGRAFICZNE

13. Życiorys, powołanie na członka Komisji Socjologicznej PAN, zaświadczenia,
bibliografia prac
1946–1959, masz., l., k. 5

IV. KORESPONDENCJA

14. Jan Dobraczyński
Ignacy Krasicki
Florian Znaniecki
Korespondencja wpływająca
1945, 1960, 1963, masz., rkp., l., k. 3

V. MATERIAŁY O TWÓRCY ZESPOŁU

15. Oceny prac S. O.-R
Ocena pracy habilitacyjnej, oceny pracy pt. *Zarys socjologii prasy* napisane przez
profesorów M. Jabłońskiego, P. Rybickiego, J. Szczepańskiego, K.
Dobrowolskiego, wykaz prac naukowych
1947–1960, rkp., masz., l., k. 34

16. Korespondencja Emilii Orsini-Rosenberg w sprawie wydania pracy S. O.-R. pt.
Wartość poznawcza Ewangelii w zakresie zjawisk społecznych
1973, masz., l., k. 3

VI. ZAŁĄCZNIK

17. *Socjologia słowa drukowanego*
„Les Mercuries” français et polonais de XVII-ème siècle
La Presse comme produit social
Prace drukowane S. O.-R. dotyczące prasoznawstwa
1931, 1958, 1962, druk, j. franc., pol., sz., k. 28